

A. Siciak, *Stefania Kostrzewska-Kratochwil* [w:] *Wi rydarz staropolski i oświeceniowy*, red. R. Magryś, J. Kował, G. Trościński, Rzeszów 2020, s. 626-627. Seria „Podkarpacie literackie” t. 1

Stefania Kostrzewska-Kratochwil (1903–1990), urodzona w Przemyślu jako córka Józefa, sędziego, pierwszego po odzyskaniu niepodległości burmistrza Przemyśla, oraz Stefanii z domu Koch. Ukończyła szkołę powszechną, a następnie Gimnazjum im. Marii Konopnickiej (w 1922 roku) w Przemyślu. W latach 1922–1926 studiowała na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu im. Jana Kazimierza we Lwowie. 26 czerwca 1929 uzyskała tytuł doktora filozofii z zakresu filologii polskiej na podstawie pracy: *„Popioły” Stefana Żeromskiego oraz „Wojna i pokój” Lwa Tołstoja*, napisanej pod kierunkiem naukowym prof. Wilhelma Bruchnalskiego. Po powrocie do Przemyśla odbywała praktyki nauczycielskie w Państwowej Szkole Handlowej w Przemyślu (1929/1930) i w Prywatnym Seminarium Nauczycielskim Żeńskim PP. Benedyktynek (1930/1931). 18 maja 1933 r. zdała państwowy egzamin na nauczycielkę szkół średnich i uzyskała kwalifikacje zawodowe do nauczania języka polskiego jako przedmiotu głównego w szkołach średnich ogólnokształcących i seminariach nauczycielskich państwowych oraz prywatnych z językiem wykładowym polskim. W grudniu 1927 roku została kometantką Hufca Przemyskiego. W czasie dwuletniej kadencji zorganizowała konferencję harcerstwa okręgu przemyskiego, włączyła harcerzy w akcję budowy grobowca-pomnika Ireny Benschówny. Przy hufcu powstał wówczas żeński oddział Przysposobienia Wojskowego Kobiet. Do 1931 roku wchodziła w

skład Komendy Hufca Harcerek. Tuż przed wybuchem II wojny światowej Stefania Kratochwilowa kandydowała, bez skutku, w wyborach do Rady Miasta Przemyśla. W czasie wojny uczestniczyła w pracy powiatowego sztabu Narodowej Organizacji Wojskowej. Po wojnie do 1953 roku była zatrudniona jako nauczycielka języka polskiego w Spółdzielczym Liceum Handlowym. Z przyczyn politycznych w latach 1953–1955 nie była dopuszczona do pracy w szkole. Gdy została zrehabilitowana, przez kolejne dwa lata nauczała przedmiotów zawodowych w Technikum Odzieżowym w Przemyślu. Od kwietnia 1957 roku do sierpnia 1958 roku pełniła funkcję komendanta Hufca Miejskiego ZHP w Przemyślu. Od 1 września 1957 roku pełniła obowiązki nauczycielki kontraktowej w II Liceum Ogólnokształcącym w Przemyślu, a 1 listopada 1957 roku została mianowana nauczycielką etatową tego liceum i pracowała tam równocześnie na stanowisku bibliotekarki. Od 1957 roku należała do Towarzystwa Przyjaciół Nauk, w latach 1957–1964 była w zarządzie: skarbnikiem (do 1961), a następnie członkiem, ponadto kierowała sekcją polonistyczną i była członkiem zespołu redakcyjnego dziewiątego tomu „Rocznika Przemyskiego”. Prowadziła prace badawcze nad poezją Jadwigi Gamskiej-Lempickiej oraz Jerzego Niementowskiego. W TPN udzielała się także jako prelegentka, wygłaszając referaty z zakresu literatury, m.in. *Twórczość Camusa (Upadek, Obcy, Wyznanie i Królestwo)*, *„Wojna i pokój Tolstoj – akcja, tło historyczne, postacie, Zagadnienie wojny w Popiołach Żeromskiego i Wojnie i pokoju Tolstoj oraz Aleksander Fredro syn ziemi sanockiej i przemyskiej*. Organizowała też spotkania z pisarzami oraz akademie ku czci Marii Konopnickiej. W 1960 roku znalazła się wśród założycieli przemy-

skiego oddziału Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza. Pełniła w nim funkcję wiceprezesa i członka Zarządu. Była redaktorką i inicjatorką wydania trzech tomów *Z dziejów kultury i literatury ziemi przemyskiej*: t. 1 – 1969, t. 2 – 1974, t. 3 – 1979. W ramach stowarzyszenia zorganizowała wiele spotkań autorskich oraz sesji popularnonaukowych, w których uczestniczyła również jako autorka, wygłaszała odczyty, m.in.: *Powstanie styczniowe w literaturze polskiej*; *Współczesna młodzież i jej lektura*; *J. Niementowski – poeta przemyski*; *Twórczość J. Steinbecka*; Trylogia i Krzyżacy Henryka Sienkiewicza jako lekcja patriotyzmu; *Stanisław Wyspiański*. Na ogólnopolskiej sesji sienkiewiczowskiej przedstawiła referat *Sienkiewicz wśród swoich*. Jest autorką prac literaturoznawczych oraz biograficznych: *Jadwiga Gamska-Łempicka. Krótki zarys życia i twórczości Jadwigi Gamskiej-Łempickiej*, „Rocznik Przemyski” t. 9 (1958) z. 1, s. 243–258, *Feliks Przyjemski (10 VII 1881 – 9 II 1956)*, tamże s. 227–229, *Jadwiga Gamska-Łempicka (opracowanie i wybór tekstów)* [w:] *Z dziejów kultury i literatury ziemi przemyskiej* (1969, t. 1, s. 387–478), *Zgaszony płomień – rzecz o Aleksandrze Fredrze* (tamże, 1973, t. 2, s. 45–62), *Aleksander Fredro* (tamże, t. 3, 1978, s. 21–24), *Malarz Stefan Wyrwicz*; *Artystka malarka Wanda Sławińska* (tamże, s. 461–466).

[oprac. Anna Siciak]